

10. Хайдаров А.А. Судейское усмотрение и его пределы в судебных стадиях уголовного процесса России : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Москва, 2011. 252 с.

11. Сенякин И.Н., Степин А.Б., Подмоковный В.Д. Судебное усмотрение в частном праве (общетеоретический анализ). Саратов : Изд-во ГОУ ВПО Саратовская государственная академия права, 2005. 240 с.

12. Марков П.В. Правовая природа и условия осуществления судебного усмотрения : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Москва, 2012. 180 с.

13. Комиссаров К.И. Задачи судебного надзора в сфере гражданского судопроизводства. Свердловск, 1971. 167 с.

ТУМАНЯНЦ А. Р.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального процесу
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

МЕДВЕДЄВ В. І.,

студент V курсу факультету адвокатури
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-3.27>

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ НАКЛАДЕННЯ АРЕШТУ НА ОСОБИСТІ ДОКУМЕНТИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Стаття присвячена висвітленню окремих проблем нормотворення і правозастосування стосовно накладення арешту на особисті документи приватної особи (зокрема документи, що посвідчують особу й підтверджують громадянство України, документи, що посвідчують особу й підтверджують її спеціальний статус) як заходу забезпечення кримінального провадження. Доводиться, що особисті документи можуть бути предметом арешту в кримінальному провадженні, на що вказує, по-перше, ч. 10 ст. 170 КПК України (щодо арешту на рухомі речі), по-друге, відсутність окремого (спеціального) застереження стосовно арешту таких документів. Проаналізовано й узагальнено слідчо-судову практику з обраної проблематики, що дало змогу констатувати, що слідчі, прокурори доволі часто зловживають своїми процесуальними повноваженнями та не особливо опікуються дотриманням прав володільців вилучених і заарештованих особистих документів. Акцентується увага на проблемах відсутності як такого або неналежного мотивуванні клопотань слідчого, прокурора щодо необхідності для досудового розслідування арешту особистих документів, актах «масового» вилучення всіх документів підозрюваного або третіх осіб під час затримання, обшуку, огляду без будь-якого з'ясування належності таких документів до кола тих, що мають реальне значення для досудового розслідування, використання особистих документів як інструментів маніпулювання та пригнічення волі їх

володільців тощо. Наголошується, що недостатня дієвість судової системи позбавляє приватну особу можливості захистити як права, що випливають із арештованих документів, так і свої процесуальні права. Окрема увага в рамках наукового дослідження приділяється проблемі накладення арешту на посвідчення водія на право керування транспортними засобами й неєдності підходу серед правозастосовувачів до співвідношення останнього з тимчасовим обмеженням у користуванні спеціальним правом як окремим заходом забезпечення кримінального провадження. Звертається увага на особливу роль судів апеляційної інстанції, які повинні виявляти процесуальні порушення, допущені слідчими суддями, і наголошувати на обов'язковості врахування наслідків арешту для приватної особи та дотриманні принципів розумності й спільномірності правообмежень завданям кримінального провадження.

Ключові слова: особисті документи, арешт майна, заходи забезпечення кримінального провадження, кримінальне провадження.

Tumanyanc A. R., Medviediev V. I. Certain problems of the practice of the seizure on personal documents in the criminal proceedings

The article is dedicated to highlighting the specific issues of legal regulation and enforcement in relation to the seizure of individual's personal documents (in particular, documents certifying the identity and citizenship of Ukraine, documents certifying the identity and confirming his or her special status) as a measure of providing of the criminal proceedings. It is argued that personal documents in general can be the subject of the seizure in the criminal proceedings, as indicated, firstly, by part 10 of Article 170 of the Criminal Procedure Code of Ukraine (regarding seizure on movable items) and, secondly, by the absence of a special regulation regarding seizure of such documents. The analysis and summarization of the investigative and judicial practice on the selected issues made it possible to establish that investigators, prosecutors often abuse their procedural powers and don't care about observing the rights of the owners of seized personal documents. Attention is paid to the problems of absence or inappropriate argumentation of the investigator's or prosecutor's request concerning the need of the seizure of personal documents for pre-trial investigation, acts of the "mass" seizure of all documents that belong the suspected person or third parties during the detention, search or examination, even those documents that don't have the real value for pre-trial investigation, the use of personal documents as tools to manipulate and suppress the will of their owners, etc. It is emphasized that the lack of efficiency of the judicial system deprives the person of the opportunity to protect both the rights arising from the seized documents and his procedural rights. Particular attention in this research focuses on the issue of the seizure of a driver's license and the inequality the point of view among law enforcers on the interrelation of the latter with the temporary restriction on the use of special law as a separate measure of providing of the criminal proceedings. Attention is paid to the special role of appellate courts, which should identify procedural irregularities and emphasize the obligation to take into account the consequences of the seizure of the personal documents for a private person and to observe the principles of reasonableness and proportionality of the law restriction in the criminal proceedings.

Key words: personal documents, seizure of property, measures of providing, criminal proceedings.

Вступ. Натепер зміст та обсяг правового статусу особи багато в чому детермінуються наявністю в неї тих або інших особистих документів. Останні можуть мати як правовстановлювальне, так і правопосвідчувальне значення.

Отже, цілком логічно, що будь-які процесуальні дії, що проводяться органами публічної влади та їх посадовими особами з особистими документами приватного суб'єкта, повинні мати легітимну мету, а їх учинення має здійснюватися в чітко регламентованих законодавством межах із дотриманням гарантій реалізації та захисту суб'єктивних прав, які опосередковуються відповідними особистими документами.

Дослідження варіативності потенційних предметів арешту (об'єктів, на які може бути накладений арешт у кримінальному провадженні), знайшли свій доктринальний розвиток у працях відомих учених-процесуалістів, а саме: І.В. Глов'юк, О.В. Капліної, М.В. Лепея, О.Г. Шило, О.В. Верхогляд-Герасименко, В.І. Фаринника, О.Ю. Татарова й інших.

Постановка завдання. Метою наукової роботи є дослідження вітчизняного законодавства та слідчо-судової практики стосовно накладення арешту на особисті документи приватної особи в кримінальному провадженні й зосередження уваги читачів на ключових проблемах нормотворення та правозастосування з обраної тематики.

Результати дослідження. Узагальнення й аналіз практики звернення слідчих, прокурорів із клопотанням про накладення арешту на майно за критерієм саме об'єкта, на який планується накласти арешт, дає змогу констатувати формування доволі стійкої тенденції, пов'язаної зі збільшенням кількості клопотань, у яких слідчий, прокурор просить накласти арешт на так звані «*особисті документи*»¹.

Типизація й інтенсифікація подібної процесуальної діяльності слідчих, прокурорів (причому як за кількістю клопотань, так і за масштабами відповідної практики (характерна для слідчо-судових органів усіх регіонів України)), неоднаковість і навіть діаметральна полярність судової практики щодо задоволення таких клопотань, а також складна (двоїста) природа особистих документів як речових доказів-документів у кримінальному провадженні та правових підстав (юридичних офіційних документів), що детермінують виникнення, зміну чи припинення окремих елементів правового статусу особи, роблять цю проблему комплексним об'єктом пізнання й розв'язання в доктринальному та практичному середовищі.

Пошук відповідей на питання правомірності й обґрунтованості практики, що складалася, передусім варто починати з дослідження чинної правової бази.

Кримінальний процесуальний закон, а саме в ч. 10 ст. 170, установлює, що арешт може бути накладений у встановленому Кодексом порядку на рухоме чи нерухоме майно, гроші в будь-якій валюті готівкою або в безготівковій формі, к тому числі кошти й цінності, що знаходяться на банківських рахунках чи на зберіганні в банках або інших фінансових установах, видаткові операції, цінні папери, майнові, корпоративні права, щодо яких ухвалою чи рішенням слідчого судді, суду визначено необхідність арешту майна. Відсутність окремого (спеціального) застереження позитивного (з викладенням умов допустимості арешту) чи негативного (з указівкою на загальну заборону арешту) типу стосовно будь-яких офіційних документів (особистого, організаційного, службового характеру тощо) та можливість кваліфікації останніх як рухомих речей (за загальновідомою цивілістичною класифікацією) дає змогу дійти *проміжного (неабсолютного)* висновку про допустимість визнання офіційних документів як потенційного предмета арешту в кримінальному процесі.

Зроблений вище текстуальний акцент не є випадковим, позаяк сформульований умовивід має загальний характер і свідчить про можливість ініціювання стороною обвинувачення накладення арешту на особисті документи, тоді як індивідуальна правомірність і доцільність застосування розглядуваного заходу забезпечення кримінального провадження завжди має визначатися в конкретній ситуації з урахуванням кваліфікації вчиненого кри-

¹ Збірна доктринально-прикладна категорія, що змістовно включає в себе, зокрема, документи, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України (паспорт громадянина України, паспорт громадянина України для виїзду за кордон, посвідчення особи на повернення в Україну тощо), документи, що посвідчують особу та підтверджують її спеціальний статус (посвідки на постійне й тимчасове проживання, посвідчення біженця, картка мігранта), і документи, що підтверджують спеціальне право особи (посвідчення водія, посвідчення мисливця, документи про право на володіння та носіння зброї тощо).

мінального правопорушення, відповідності документів ознакам-критеріям речових доказів, визначених ст. 98 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України, конкретної мети або значення цих документів для досудового розслідування й, що важливо, спільно-мірності (пропорційності) обмеження прав володільця документа завданням кримінального провадження, наслідкам арешту для такої особи.

З огляду на вищезазначене, можна стверджувати, що цілком правомірним і доцільним буде вважатися накладення арешту на особисті документи в кримінальному провадженні, розпочатому за фактом учинення відповідних (релевантних) кримінальних правопорушень (у яких такі особисті документи безпосередньо виступають як знаряддя вчинення кримінального правопорушення або предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій, або які будуть об'єктом експертного дослідження, наприклад, на предмет підробки) (наприклад, злочинів, передбачених ст. ст. 358, 185, 332 Кримінального кодексу (далі – КК) України тощо).

Водночас пропорційність правообмежень, яких зазнає володільця документа, завданням кримінального провадження зумовлює вимоги до мотивування клопотання сторони обвинувачення й ухвали слідчого судді про задоволення або відмову в задоволенні клопотання в частині дотримання цього критерію в конкретній ситуації. Ідеться про випадки визнання необґрунтованими ухвал слідчих суддів, якими накладається арешт на особисті документи лише з формальних причин. Наприклад, ухвалою Стрийського міськрайонного суду Львівської області від 16.04.2019 задоволено клопотання слідчого про накладення арешту на паспорт громадянина України. Як мотивування свого рішення слідчий суддя зазначив: «З постанови слідчого <...> вбачається, що паспорт громадянина України <...> визнано речовим доказом у кримінальному провадженні. <...> В ході розгляду клопотання встановлено, що майно на яке просить накласти арешт слідчий, відповідно до постанови слідчого від 13.04.2019 року обґрунтовано визнано речовими доказами по кримінальному провадженню, а тому вказане майно відповідає критеріям, визначеним уст. 98 КПК України. <...> Враховуючи доведеність необхідності арешту майна та беручи до уваги те, що вказане майно має суттєве значення для проведення досудового розслідування та може бути використане як доказ вчиненого кримінального правопорушення, тому є всі підстави для задоволення клопотання про арешт майна» [1].

Так, у цьому випадку, задовольняючи клопотання, слідчий суддя виходив тільки з того, що паспорт визнаний речовим доказом за відповідною постановою слідчого (причому, слідчий суддя обумовив набуття статусу речового доказу виключно моментом винесення постанови, що взагалі не має під собою належної правової бази). Жодного обґрунтування того, яким саме ознакам ст. 98 КПК України відповідає вилучене майно, яке конкретно значення має цей документ для кримінального провадження, як саме він буде використаний під час досудового розслідування, ані слідчий у клопотанні, ані слідчий суддя в ухвалі не наводять. Усе це в сукупності породжує сумніви щодо дотримання вимоги розумності та спільно-мірності обмеження прав громадянина, як наслідок, і щодо законності накладеного арешту.

Незаконними, на наш погляд, варто вважати ухвали слідчих суддів про накладення арешту на паспорти й інші особисті документи в кримінальних провадженнях, у яких останні (у силу специфіки провадження) узагалі не мають і не можуть мати жодного процесуального значення (наприклад, вилучення та подальший арешт паспорта підозрюваного в кримінальному провадженні, у якому здійснюється розслідування злочинів проти власності, злочинів, передбачених ст. ст. 307, 309 КК України, тощо). Таким особистим документам штучно надається статус речового доказу шляхом включення в постанову про визнання майна речовим доказом. Розповсюдженими в діяльності правоохоронних органів є випадки «масового» вилучення особистих документів під час обшуку в житлі особи, незважаючи на те що в ухвалі про дозвіл на проведення обшуку прямої згадки про них немає, і подальшого включення в постанову про визнання майна речовим доказом, а звідти – у прохальну частину клопотання про арешт. При цьому майже ніколи немає обґрунтування, яке значення має чи може мати конкретний вилучений документ для кримінального провадження, а самі

слідчі, прокурори, як правило, узагальнено для всієї групи документів без жодної деталізації вказують на «важливість цього речового доказу для досудового розслідування».

Слідчі судді, відповідно до покладеної на них функції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, безсумнівно, повинні належним чином реагувати на допущені слідством порушення та констатувати невідповідність вилучених особистих документів ознакам-критеріям, передбаченим ст. 98 КПК України, на підставі того, що відсутня мета арешту (п. 1 ч. 2 ст. 170 КПК України) відмовляти в задоволенні клопотання з указівкою на обов'язок сторони обвинувачення негайно повернути вилучені документи власнику (абз. 1 ч. 1 ст. 173 КПК України).

Принциповим є й те, що подібні рішення слідчих суддів відповідатимуть не лише засаді справедливості, а й позитивному праву. Так, п. 24 Інструкції про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду від 27.08.2010 вимагає, щоб паспорти й інші особисті документи, якщо буде встановлено, що вони не мають значення для справи, негайно поверталися власнику або за його згодою родичам (крім закордонних паспортів, які направляються до відповідної паспортної служби) [2]. Отже, слідчі судді мають як формальні, так і соціальні підстави для постановлення законних ухвал за результатами розгляду клопотань про накладення арешту на особисті документи.

Одними з визначальних критеріїв, якими має керуватися слідчий суддя під час вирішення питання про арешт розглядуваних об'єктів, є розумність і співмірність обмеження прав володільця документом завданням кримінального провадження та наслідкам такого арешту для підозрюваного, обвинуваченого, третіх осіб, на майно яких накладається арешт.

Урахування зазначених положень набуває більше ніж принципового значення, позаяк особисті документи – це документи, які детермінують правовий статус їх володільця, а отже, будь-які дії з ними завжди неминуче впливають на комплекс прав та обов'язків особи, часто позбавляючи чи обмежуючи здатність реалізовувати належні суб'єктивні права.

Так, без паспорта громадянина України особа позбавляється можливості здійснювати майже всі передбачені Конституцією й законами України політичні права (активне й пасивне виборче право, право на членство в політичних партіях, право на доступ до державної служби), їй також блокується доступ до органів державної влади, органів місцевого самоврядування із заявами чи скаргами тощо.

З арештом документа, що підтверджує спеціальний статус особи, зазнають суттєвих обмежень й іноземці та особи без громадянства, біженці. Так, наприклад, у рамках одного з кримінальних проваджень, зареєстрованого за фактом учинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 146 КК України, у житлі підозрюваного в ході обшуку виявлено та вилучено декілька посвідок на тимчасове проживання, належних іншим особам, які не мали ніякого стосунку до розслідуваної події. При цьому в однієї з осіб (громадянина Республіки Судан М.) на момент вилучення посвідки закінчувався строк її дії й така особа повинна була в терміновому порядку звернутися до територіального підрозділу ДМС України із заявою про продовження строку дії посвідки. Для задоволення його заяви М. повинен був надати оригінал своєї посвідки (у формі пластикової картки типу ID-1). Слідство цілком прогнозовано відмовило в проханні М. повернути посвідку з абстрактних причини «важливості цього документа для досудового розслідування». У зв'язку з цим він був вимушений звертатися за правничою допомогою до адвоката та подавати відповідну скаргу до слідчого судді задля зобов'язання слідчого повернути цей документ (у порядку оскарження бездіяльності слідчого). Слідчий суддя, задовольняючи скаргу М. і зобов'язуючи слідчого повернути посвідку на тимчасове проживання, наголосив, що немає очевидних фактів уважати, що цей документ має вагоме значення для розслідування кримінального правопорушення, й у зв'язку з цим може бути повернутий М., а також зазначив, що сам М. не має жодного стосунку до кримінального провадження, що впливає, зокрема, з відсутності протоколу допиту М. як свідка, відсутності згадки про М. хоча б у якихось матеріалах по справі тощо.

Окрім цього, слідчі судді обов'язково мають брати до уваги те, що Тимчасовим порядком оформлення і видачі паспорта громадянина України (затв. Наказом МВС від 06.06.2019 № 456), а також Порядком оформлення, видачі, обміну, скасування, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсною та знищення посвідки на тимчасове проживання (затв. Постановою КМУ від 25.04.2018 № 322) не передбачається видача тимчасового посвідчення або іншого документа замість паспорта (посвідки) на час його (її) арешту, а отже, кожна ухвала про арешт паспорта або іншого особистого документа, що посвідчує особу, повинна бути максимально обґрунтованою, а самі слідчі судді мають уникати простого копіювання положень процесуального закону без пояснення їх застосовності в конкретній ситуації.

Окремим рядком хочеться звернути увагу на доволі неоднозначну судову практику задоволення клопотань про арешт *посвідчення водія на право керування транспортними засобами* (далі – посвідчення водія).

Така неоднозначність проявляється насамперед у тому, що деякі слідчі судді помилково накладають арешт на посвідчення водія, адже, по суті, для цього відсутні будь-які фактичні та процесуальні підстави (проблема судової помилки в предметі арешту).

У більшості випадків арешт на посвідчення водія накладається в кримінальних провадженнях за фактом розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 КК України², разом із самим транспортним засобом, речами й документами, які наявні в транспортному засобі або які стосуються транспортного засобу (так, наприклад, ухвалою Крюківського районного суду м. Кременчука Полтавської області від 08.11.2018 накладено арешт на автомобіль, а також вилучено в ході огляду останнього посвідчення водія, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу та поліс обов'язкового страхування [3]).

Практику, що склалася, варто визнавати помилковою, адже, по-перше, відбувається неправомірне змішування (підміна) різних процесуальних джерел доказів (речового доказу та документа) (в основі в будь-якому разі лежить судова помилка – або хибна кваліфікація посвідчення водія як речового доказу, або накладення арешту на документ (у розумінні ст. 99 КПК України). Примітно, що саме за цією підставою суди апеляційної інстанції скасовують ухвали слідчих суддів (наприклад, в ухвалі Вінницького апеляційного суду від 14.08.2019 колегія суддів зазначила: «У своєму клопотанні слідчий вказав, що з метою збереження речового доказу та уникнення його подальшого зникнення, втрати, пошкодження чи реалізації вилученого майна (а саме водійського посвідчення) слід розглянути клопотання без власника майна. При цьому вказує, що водій ОСОБА_1 може переховуватись від органів досудового розслідування, використовувати даний документ для виїзду за кордон та може вчинити нову дорожньо-транспортну пригоду. Разом з тим, слідчий у клопотанні не надав оцінки тому, що посвідчення водія є документом та відповідає критеріям ст. 99 КПК України» [4]).

По-друге, у разі накладення арешту на посвідчення водія як документа, що посвідчує спеціальне право особи, застосовується неналежний захід забезпечення кримінального провадження. Якщо слідчий, прокурор вважає за доцільне позбавити підозрюваного права на керування транспортним засобом, то застосуванню підлягає інший захід забезпечення, а саме тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом (глава 13; п. 1 ч. 1 ст. 148 КПК України) без паралельного ініціювання арешту посвідчення водія.

У цьому контексті на особливу увагу заслуговує позиція Вінницького апеляційного суду в уже згаданій ухвалі від 14.08.2019. Так, на мотивування свого рішення про скасування ухвали слідчого судді про арешт майна, апеляційний суд указав: «Під час розгляду клопотання про арешт майна слідчий суддя не врахував вказаних обставин, розглянув клопотання без повідомлення та участі в судовому засіданні власника майна, не встановив підстави,

² У цьому контексті умисно залишаються поза увагою накладення арешту на посвідчення водія як речовий доказ, тобто правомірні судові рішення (наприклад, арешт на посвідчення водія під час розслідування кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 358 КК України, за фактом використання водієм завідомо підробленого посвідчення водія).

передбачені ч. 2 ст. 173 КПК, зокрема, правова підстава для арешту майна, можливість використання майна, як належного та допустимого доказу у кримінальному провадженні, а також не було враховано розумність та співрозмірність обмеження права користування документом. Вирішення питання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом передбачено ст. 152 КПК. Підстави для задоволення клопотання, на які посилається прокурор, є невмотивованими, оскільки вказівка на те, що водій ОСОБА_1 може переховуватись від органів досудового розслідування, використовувати документ для виїзду за кордон та може вчинити нову дорожньо-транспортну подію не є обґрунтуванням необхідності накладення арешту на водійське посвідчення. Таким чином, колегія суддів не погоджується з висновком слідчого судді про накладення арешту на майно та вважає, що вказаний спосіб забезпечення кримінального провадження є неналежним, оскільки в значній мірі обмежує законні права та інтереси власника майна» [4].

Отже, суди апеляційної інстанції під час розгляду апеляційних скарг на ухвали слідчих суддів про накладення арешту на посвідчення водія у відповідних кримінальних провадженнях мають брати до уваги, що слідчим суддею під час постановлення оскаржуваної ухвали застосовано неналежний і неефективний захід забезпечення кримінального провадження, що підриває кримінальну процесуальну форму на стадії досудового розслідування й у перспективі всього кримінального провадження, а тому ними як судами вищої інстанції має повсякчасно відзначатися помилковість застосованого підходу та усунути допущені помилки шляхом скасування ухвали про арешт. Єдність і зрозумілість практики судів апеляційної інстанції під час перегляду вказаних ухвал забезпечить правильне й однозначне розуміння сутності арешту та його співвідношення з іншими заходами забезпечення, а також сприятиме викоріненню усталеної негативної практики.

Висновки. Особисті документи можуть бути предметом арешту в кримінальному провадженні, на що вказує ч. 10 ст. 170 КПК України в частині арешту на рухомі речі й відсутність окремого (спеціального) застереження стосовно арешту таких документів.

Разом із цим аналіз та узагальнення слідчо-судової практики дали змогу констатувати, що слідчі, прокурори доволі часто зловживають своїми процесуальними повноваженнями й не особливо опікуються дотриманням прав володільців вилучених і заарештованих особистих документів. Це виявляється, зокрема, у відсутності як такого або неналежного мотивування своїх клопотань щодо необхідності для досудового розслідування арешту особистих документів, актах «масового» вилучення всіх документів підозрюваного або третіх осіб під час затримання, обшуку, огляду без будь-якого з'ясування належності таких документів до кола тих, що мають реальне значення для досудового розслідування, використання особистих документів як інструментів маніпулювання та пригнічення волі їх володільців тощо. На жаль, не відзначається особливою дієвістю й судовою системою, яка доволі часто «заплющує очі» на очевидні процесуальні огріхи сторони обвинувачення, тим самим позбавляючи приватну особу можливості захистити як права, що випливають із арештованих документів, так і свої процесуальні права.

У цьому контексті особливу роль мають відігравати суди апеляційної інстанції, які мають під час апеляційного перегляду ухвал слідчих суддів виявляти допущені процесуальні порушення та наголошувати на обов'язковості урахування наслідків арешту для приватної особи й дотриманні принципів розумності та співномірності правообмежень завданям кримінального провадження.

Список використаних джерел:

1. Ухвала Стрийського міськрайонного суду Львівської області від 16.04.2019, судова справа № 456/1403/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81312664> (дата звернення: 18.03.2020).
2. Інструкція про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних справах, цінностей та іншого майна органами дізнання, досудового слідства і суду : Наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України,

Державної податкової адміністрації України, Служби безпеки України, Верховного Суду України, Державної судової адміністрації України від 27.08.2010 № 51/401/649/471/23/125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0051900-10> (дата звернення: 18.03.2020).

3. Ухвала Крюківського районного суду м. Кременчука Полтавської області від 08.11.2018, судова справа № 537/5078/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77700553> (дата звернення: 18.03.2020).

4. Ухвала Вінницького апеляційного суду від 14.08.2019, судова справа № 127/18706/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83715847> (дата звернення: 18.03.2020).

ЦИГАНЮК Ю. В.,

кандидат юридичних наук, адвокат,
завідувач кафедри права та
правоохоронної діяльності
(Хмельницький інститут
Міжрегіональної Академії управління
персоналом)

УДК 343.138.5

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-3.28>

ПОВЕРНЕННЯ ОБВИНУВАЛЬНОГО АКТА ПРОКУРОРУ В ПІДГОТОВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ: СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ПРАКТИКИ

Стаття присвячена з'ясуванню права суду на прийняття рішення про повернення обвинувального акта, якщо він не відповідає вимогам КПК України. З метою встановлення та систематизації критеріїв для повернення обвинувального акта прокурору під час підготовчого провадження автором систематизовано судові рішення за період дії Кримінального процесуального кодексу України.

З огляду на наведену у статті практику автор зазначив, що повернення обвинувального акта прокурору можливе за критерієм сутності таких підстав для повернення. Вони визначаються фактичними обставинами такого повернення та їх встановлює суд під час підготовчого розгляду кримінальної справи.

Автором визначено процесуальні помилки; помилки форми обвинувального акта та помилки у кваліфікації кримінального правопорушення.

Процесуальними необхідно вважати ті помилки, які були допущені як під час складання обвинувального акта, так і під час його вручення підозрюваному, так і під час направлення до суду і стосуються порушення прав учасників кримінального провадження.

Помилками форми обвинувального акта як документа, на думку автора, необхідно вважати введення у його текст такої, що не відповідає дійсності інформації, яка є помилковою як наслідок технічної помилки, або відсутності такої інформації, і водночас не дає можливості правильно ідентифікувати відомості, які має містити обвинувальний акт згідно з вимогами ст. 291 КПК України. Однак якщо помилка у даті та місці складення, а також затвердження обвинувального акта не була технічною помилкою, то таку помилку слід вважати процесуальною помилкою.

